

247255

Az Út

folyóirat a lelkipásztori
és nevelői munka számára

A l a p í t o t t a : R a v a s z L á s z l ó

BCU Cluj / Central University Library Cluj



T A R T A L O M

- Az Ige tükrében.** „Nem megyek!” (Káli Dénes.)
Prédikáció-vázlatok. (Kádár Géza.)
A lelkipásztor háborús szolgálata. (Dr. Nagy G.)
A nemzeti és vallási nevelés szempontjai a református középiskolában. (Dr. Tóth Béla.)
A gyermek hazudik. (Kovács Lajos.)
Gyakorlati tanítások. (Kovács Lajos.)
Gyakorlati tanácsok. (Kovács Lajos.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGY ÉVRE 6— PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 50 FILLÉR.

A „*Dolgozatok a református theologial tudományok köréből*“ o. füzet sorozat legújabb száma:

16-ik szám:

DR. TAVASZY SÁNDOR:

Az ethika mai kérdései.

Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra

Írta: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

KOZMA TIBOR:

Téma és textus a prédikációban

Ára 1— Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Még kapható:

Dr. Ravasz László:

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 7— P.

Tűz és Só

címen jelent meg *Sipos Géza* prédikációskötete. A 31 beszédet tartalmazó, 200 oldalas, finom kivitelű könyv ára 4— Pengő.

JOH. VAL. ANDREA:

Az Ur jámbor szolgálja.

Szellemi szórakozás együgyű keresztyének mulattatására.

Fordította: Dr. Makkai Sándor. Ára 40 fillér.

„Nem megyek!”

Nehemiás 6:11. „Én pedig mondék: avagy egy ily férfiúnak, mint én vagyok, illik-e futni? — Hát ilyen lévén, mint én, beléphet-e valaki a templomba, élvén? — Nem megyek!”

Kezdetben egy agyonfáradt öreg ember beszél az olvasott sorokból, egy falrakásba belegörnyedt országépítő. De szálegyenesre kihuzza magát küldetésének méltósága és csorbíthatatlan jellemazonossága alatt. Jelentősége önérzetében felháborodva utasítja el magától a templomi menedékjogot, a hasznos, de szégyenletes futást, mikor el akarják tenni láb alól. Méltatlan hozzá, multjához, művéhez a kussadás. Egy életművet nem hagyhat szégyenben. — Hát: „nem!”

Aztán, mintha az egész világtörténelem alaphúrja pendült volna meg, átzúg a mindenségben a hősi dac, a hitvalló ellentmondás örök „nye pozvolim”.ja minden korok sorsdöntő eseményeiből. Mint a wagrami síkon a szellemajók, úgy verődnek össze karba a szívdidergető „nem”-ek azoknak ajkáról, akikre nem volt méltó a világ. — „Nem tehetjük, hogy ne szóljunk, amiket láttunk!” — „Itt állok, másként nem tehetek!...” — „Azt akarjátok, hogy henyéltve találjon az Úr?” — „És mégis mozog a föld!” — Majd, mintha Rodostó, meg Turin felől fújna a szél: a bujdosás inkább, semmint hűségeskü. — Vagy, mintha gr. Tisza István alakja rajzolódna elő e misztikus seregből. Örvénylő fellegek ké szaporítható a bizonyosságok eme serege. S mintha a friss keletű „nem nem, soha!” is erre intonált volna.

„Nem illik hozzám! — Nem megyek!” Fürdetem a lelkem e szavak erejében. Tele tüdővel szivom be a férfias derékség romlatlan ösfuvallatát. Izzásuknál felszítom a magam parázsát és elrivedezek hősi lázadások multbeli éjszakájába. Haláltmegvető vidám döntésüknél egyenesítem szorongáshoz szokott, körültekintgetéssel hajlított gerincemet. És végül, szívmegzítő női emlékek mézével, könnyével olvasztom bele őket a magam életébe. Nem líra, nem elégizálás: diithyrambus találna ide, a „nem” magasztalására.

Mi illik neked, mi méltó hozzád, szegény református papi nemzetség, királyi papság? Bethlen Gábor fejedelem nemessé emelt,

hogy előkelően gondolkozhass magad felől. Testületi nemesleveled van, hogy ne egyéni esély dolga legyen kiváltságos rangod, — óh Isten csuda-várát megállító Kőműves Kelemenek céhe. Még a bőröd alatt van a tegnapi rémítés, riasztás, puhítás, görnyesztés, húzodj be a templomodba, gubózz be a liturgiádba, zsugorodj össze a hivatalod szűk cellájába, lapulj, szigetelődj el, mosd a kezed, mentsd az irhád, repatriálj!

Boldog vagy-e, hogy nem kell ma szégyenkezned Isten, ember s magad előtt? Egy ilyen ember, mint te, kálvinista prédikátor, nem bizonyultál szemét embernek. Ott ragyoghat az orcádon a gályarabok fenkölt derűje, a predestináltak fényessége. Boldog igévé édesedett a szádon: „a harcot megharcoltam, a hitet megtartottam;” nem mentem, hanem „megállottam és ime megtartattam.” Óh, hogy kéne e magasztalást szaporítani, tisztességadásra kényszerítő közvéleménnyé fokozni!... Ha nem jutna eszünkbe, hogy odaát református papok átlanak a katedrán, kémlő tekintetek keresztültüzeben. Amennyit imádság, esedezés elbír belőle, vigye át, szállítsa rájuk: „nem, egy ilyen ember mint én, nem mehet, élvén!”

De az Ige ereje nem függ az események napirendjétől. A történelmi helyzet csak alkalmat idéz a valódi alaplelkület kibombázásához. „Gondolj merészet és nagyot és tedd rá éltedet”, nemcsak alkalmi, hanem egyszersmindenkori mottó. A református pap nemcsak szorultságból teszi becsületügyévé a hithűséget, a jellem-szilárdságot. Egy megszégyenült papnak, aki meglepett a végső konzekvencia előtt, ugyan mi keresnivalója lehet még a tágas életben? Aki magát alábecsüli, ugyan mit várhat másoktól?

A református pap egy meghitt bizalmasságból és mégis megrendítően szentséges kiszemeltetésből származtatja le magát élet-hosszigan. Ez így szól: légy méltó hozzám! vagy — írás szerint — „te leszel az én tanum!” Ennek pedig első, határozott gesztusa: megvetni a halált. Enélkül még háborúban se lehet meglenni, hát még békében.

A református pap örök lázadó, lekötellezhetetlen dacos, öntelt és büszke ellenzék, akinek éppen abban van örök, kiküszöbölhetetlen ereje, hogy nem rontani, hanem építeni akar, az idői „nem”-mel egy örökkévaló „igen”-re mond áment. Mert az egész emberének nyitja az őnagára semmit sem adó alázat és hódoló engedelmesség az ő Urának, a Jézus Krisztusnak orcája előtt. — Míg a Sátán, „mint egy villámlás, alá nem hull az égből.” — Hogy aztán a Krisztussal minden teremtményen uralkodjék.

Káli Dénes.

Prédikációvázlatok.

Az Ige Mózes és Krisztus által.

Cselekedetek 7:30—42.

István, a keresztyénség első vértanúja válaszol ez igékben az ellene emelt vádakra. Hosszú, alapos beszéde felöleli Izráel népének történetét. Megvilágosítja az ősatyák idejét (2—16), a Mózes korát (17—43), a sátor és templom építésének korszakát (44—50). Visszapillantásában Isten nagy kegyelmét, hosszútűrését mutatja fel, hogy nyilvánvaló legyen a kemény nyakú nép hűtlensége, engedetlensége. Ez sikerül is neki úgy, hogy védőbeszéde vádbeszéddé lett az atyák és unokák ellen. Mivel ellene az volt a legsúlyosabb vád, hogy Mózeset és a törvényt gyalázta, ezért a mózesi korról foglalkozik a legrészletesebben.

Az Ige Mózes által. Isten már az ősatyáknak kijelentette magát. Még nem is építettek templomot, ahol Őt imádják, de már választott emberei által kijelentette nekik akaratát. Ebből tudniuk kellene, hogy nem a templom által van az üdvösség, hanem Isten választott emberei, élő bizonyágtevői által. Mózes a választottak, a próféták közül egyike a leghatalmasabbnak cselekedetben és beszédben (Luk. 24:19), akit az Úr fejedelmül és szabadítóul küldött (35), akinek „élő igé” adott angyala által, a törvényt. Gyermekkorában csudálatosan megmenti. Fáraó udvarában és a pusztában nagy hívására elkészíti, azután a Hóreb hegyén ünnepelesen elhívja. Égő csipkebokorban megszólítja. Attól kezdve nem tud többet nyája mellett maradni, hanem végrehajtja azt, amivel Isten megbizta.

Az atyák ugyan nem értették meg Mózeset (25), sőt megtagadták (35, 39), a törvényt sem tartották meg (53), pedig Isten szólott a néphez általa, ezért a Mózesnek adott törvény „élő ige.” Akik ráhallgattak, azoknak megmentője lett. Akik elfordultak tőle, azoktól Isten is elfordult és megsemmisítő ítélet következett rájuk.

Az Ige Jézus által. Mózes Jézusról jövendöli (37) Jézusnak előképe még élete történetével is. Gyermekkorában Isten Őt is megmenti Heródes gyilkos szándékától. A názáreti ácsműhelyben és a Jordán melletti pusztában nagy hívására előkészíti. A megkeresztelkedéskor bizonyágot tesz mellette, kitölti Reá Szentlelkét, aki által hatalmas beszédben és cselekedetben. (Luk. 24:19.)

Nemcsak kijelenti Istennek megváltásunkra vonatkozó terveit és örök tanácsait, hanem meg is valósítja azokat. Amint Mózes az ideigvaló szolgaságból szabadságot, úgy Ő az örökkévaló kárhozaiból váltságot szerzett.

Jézus utolsó igéje Istennek az emberiséghez. Bár népe Őt is megtagadta, eltaszította és megfeszítette, mert nem akarta, hogy rajta uralkodjék, de Isten tanúbizonyságot tett mellette és a halálból való feltámasztása által ellenállhatatlan bizonyosságát adta annak, hogy: „Én kentem ám fel az én Királyomat a Sionon, az én szent hegyemen!” (2. Zsolt. 6.)

Krisztus igéjében most is Isten szól hozzánk Szentlelke által. Az ige prédikálása és hallgatása által jelenti ki magát a mai világnak. Aki hittel hallgatja az Igét, tapasztalja, hogy Isten néven szólítja, mint Mózeset. A hívő keresztyén előtt a szentírás ma is égő csipkebokor, melyből Isten szava zendül felénk. A Hórebben csak Mózesnek gyúlt ki a csipkebokor. A Golgotán az egész világért, érted és értem ég már évezredek óta és meg nem emész-
tetik soha.

Vedd kezedbe a szentírást otthon; járj rendszeren a vasárnapi igehirdetésre, hallgass rá lelkeddel az Igéből hangzó égi szóra, akkor ma is meghallod, hogy a kegyelemnek Istene téged — neveden szólít, szolgálatára hív.

A hit szolgálatára.

Csel. 9 : 32—43.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mihelyt a keresztyének üldözése kissé elcsendesedett, a gyülekezetekben megindult a nyugodtabb missziói munka. Péter egyik körútjában történt, hogy az Úr általa meggyógyította a nyolc év óta gutaütött Éneást és feltámasztotta a meghalt Tabithát. Tehát nemcsak arra használta fel apostolát, hogy az Igét hirdesse, a lelkeket megtérésre vezesse, hanem csodákat is tett általa, bizonyosságául annak, hogy Ő él, gyülekezetek felett örökös és látható események által jelenti meg, hogy Neki hatalma van a betegség és halál felett.

Tabitha az igazi keresztyén nő mintaképe. Mária-szívvel ült Jézus lábánál. Tanítványa lett. Életét egészen betöltötte az Ige. Nem divat, szórakozás, hiúság, öltözködés, élvezetvágy érdekelték ezután, hanem az istenország és testvéreinek testi lelki jóléte. Ezért a Krisztus lelkének hatása alatt Mártha kezekkel, a maga szegénységében is nagy szolgálatokat teljesített a gyülekezetben. Akkor tűnt ez ki igazán, mikor meghalt és munkája megszűnt. Az egész gyülekezet olyan részvétellel siratta, mintha az édesanyja halt volna meg.

A közelfekvő Liddában volt Péter. Utána küldenek, hogy jöjjön el, vigasztalja meg őket fájdalomukban és hirdessen életet a halál felett. Mikor Péter megérkezett, előjöttek a síró özvegyek és szegények is, akik Tabitha jócselekedeteiből éltek. Pétert mélyen

megindítja ez a jelenet. Jairára borul és lelkében újra hallja az gét, amit egykor Jézus az ő jelenlétében Jairus leánya koporsójánál mondott: Talitha kumi! (Márk 5:41) és most ő mondja Krisztus indításából: Tabitha kumi! Ez a csoda új hitre, új szeretetmunkákra ébresztett Joppében sokakat.

Tabitha az egész női nem részére annak a bizonyosága, hogy a Krisztus Lelke nemcsak felemeli a nők élethelyzetét, nemcsak megszenteli képességeiket, hanem fel is akarja használni őket magasabb szolgálatokra. Azóta a keresztyén nők egész serege áldott szolgálatokkal igazolta, hogy tud hű anya lenni a családban, tud jó segítőtársa lenni férjének, áldott nevelője gyermekeinek és e szent hivatás betöltése mellett is tud gondolni szegényekre, tud időt, munkát áldozni a nyomor enyhítésének feladataira is.

A 40 ik vers megtörténik ma is. A Krisztus ma is hitre támaszt sok keresztyén asszonyt és leányt, akik az emberiség jelenlegi nehéz helyzetében, fokozódó nyomorúságában a könnyőről szeretőnek, a szíves segítőnek, az önfeláldozó munkálkodásnak lelkében gazdagok legyenek jó cselekedetekre és alalmazkodásra.

Egy keresztyén nő hosszú időn át sok szeretetet tanúsított egy vallástalan apa súlyosan beteg gyermekével szemben. Szeretete előbb megragadta az anya szívét és elvezette a hitre. Az apa egy ideig némán szemlélte a történeteket s mikor meggyőződött arról, hogy a keresztyén nő látogatásai és cselekedetei önzetlen szeretetből, az igazi hit szolgálataiból származtak, egy napon azt mondta a feleségének: Most már újra hiszek a keresztyénségben. Tettre-kész keresztyénség, kelj fel és mutasd meg a hit erejét a szeretet szolgálataiban, — reád vár ez a beteg világ!

Isten ítélete.

Csel. 12: 18—25.

A zsidók nem szerették a pogányéletű, élvsóvár római fejedelmet, I. Heródesz Agrippát. Neki pedig szüksége volt a zsidók rokonszenvére uralmának megerősítése céljából. Ezt úgy gondolta megnyerni, hogy elfogadta Jakabot, a Zebedeus fiát és kivégeztette. Mikor látta, hogy ezt a tettét jó néven vették a zsidók, akkor elfogadta Pétert is. Pétert azonban csudálatos módon kiszabadította a börtönből az Úr. Erre Heródesz, az akkori idők kegyellen büntetéseként kivégeztette a börtönőröket. Bosszúsan, a Péter kiszabadulása miatt érzett kudarctól lehangoltan tért haza Cézáréába.

Rövid idő múlva olyan városok küldöttsége érkezik hozzá, akikre haragudott. Ezek haragjától félve, úgy szereztek maguknak kihallgatást, hogy megvesztegették a király kamarását, Blástust, aki aztán kieszközölte, hogy a király fogadja őket. A Klaudiusz császár tiszteletére rendezett ünnepi játékok második napján fogadta őket. Ezüsttel átszőtt díszruhát viselt. Mikor rátűzött a nap

fénye, földöntúli sugárözönben tündökölt trónusán. Azzal tüntette ki őket, hogy nyilvánosan beszédet intézett hozzájuk. E látványtól elragadtatva, a küldöttség tagjai a legmagasabb módon fejezték ki tiszteletüket, felkiáltottak: „Isten szava ez és nem emberé!...” Az emberi hizelgés istenítő magasztalása közben azonban Heródes hirtelen rosszul lett, haza kellett vinni. Öt nap múlva a férgektől megemésztetvén, (Márk 9:44) meghalt. Isten ítélete sújtott le rá Jakab megöletéséért, Péter bebörtönözéséért, az örök kivégezte-téséért, legfőképpen azért, hogy magát Isten helyébe emelte s nem Istennek adták a dicsőséget. Isten a kelvélyeknek ellene áll. (I. Pét. 5:5.)

A történelem folyamán többször jelent meg így Isten ítélete, mikor az elbizakodott ember magához ragadta Isten dicsőségét. A Babel tornyának eget ostromló tervétől elkezdve, a pogány népek császárkultuszán, a klasszikusnak nevezett ó-kor ember-istenítő tévelygésein keresztül a mai világ hitetlenségéig, amellyel Istent tagadva a maga Énjét, eszét, tehetségét, sikereit emeli trónusra, azt képzelve magáról, hogy ő Isten. Nemcsak Heródes, Faraó, Nabukodonozor stb. sorsában, hanem az istentagadó filozófia, a hitellen theologia, az Isten nélküli minden műveltség halálra ítéltetésében lássuk meg a kevélység bűnének isteni büntetését, a feltartóztatatlan ítéletet. (Lukács 1:51—52.) Tanulságosan tett erről bizonyosságot a nagy Napoleon Szent Ilona szigetén, a száműzetésben: „Én idő előtt meghalok. Testem vissza adatik a földbe, hogy a férgek eledele legyen. Mily távolság köztem, az én nyomorúságom és Krisztus Országá közt, melyet prédikálnak, imádnak és amely az egész világra kiterjed.”

Az emberi titánok, az Isten székét elfoglaló zsarnokok a férgek eledelévé lesznek egyik a másik után. „Az Istennek ígéje pedig növekedik és terjed vala.” Az Isten ígéje úgy árad el az egész földön, mint hatalmas vízár, melyet nem tartóztathatnak fel útjában sem azok, akik mértenek belőle, sem azok, akik követ dobnak bele. Isten ígéjének minden ellensége megsemmisül egykor, mint Heródes. Az angyali szó: Máté 2:20. elhangzik egykor a történelem minden vihara felett, mely Isten, ígéje és országa ellen támad. „Megáll az Istennek ígéje és nem állhat senki ellene.”

Hát benned növekedik-e az ige? Hát te mire munkálsz: előmozdítod-e terjedését, vagy akadályozod?

Jézus nyomdokain.

I. Péter 2:18—25.

Az élet útain és nehézségei között mindenkinek útmutatóra, vezetőre van szüksége. Isten a Jézus Krisztust adta nekünk vezetőnek. Ez igékben Péter arra tanítja a szolgálókat és mindnyájunkat, hogy a Jézus Krisztus példát adott nekünk, hogy az ő nyomdokait kövessük.

Jézus nyomdokain a szolgálatban. Milyen dicsőséges Őr a Jézus! Arra képesíti gyermekeit, hogy önző, szeszélyes, rosszindulatú uraik, előljáróik, szomszédai minden gonoszságát elszenvedjék, sőt éppen örömmel szenvedjék és annak elviselésében dicsőséget lássanak. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy aki Jézusban megnyerte Isten kegyelmét, annak olyan nagy a hálája a Megváltó iránt, hogy boldogító a békessége Istennel, olyan határozott az életátadása Isten részére, olyan biztos a reménysége a mennyei jutalom felől, hogy egészen megváltozott az élete, a gondolatérzés és akaratvilága. Ez a belső átalakulás rányomta bélyegét külső viszonyaira is. A megtapasztalt kegyelem, belső életet és külső viszonyokat átalakító hatalom.

Jézus nyomdokain a szenvedésben. Jézus a világ gonoszságát és ellenségeskedését a legszentebb, az ő nagy szeretetével viszonozta. Erre hívták el az ő tanítványai, a keresztyének is. Hibát, bűnt elkövetve szenvedni — ez szégyen, de jót cselekedve, Istennek engedelmeskedve, Krisztust követve szenvedni — ez dicsőség, mert ez Isten előtt kedves dolog. Minden időben ismerték ezt a dicsőséget Krisztus igaz tanítványai. Minden időkre mondta nekik az Úr: „e világon nyomorúságtok leszén.” Ezért írja Péter: arra hívtatok el. Ne csudálkozzatok, ha Jézus követésében szenvedéssel találkoztok, ellenkezőleg, tudjátok meg, hogy arra hívtatok el. Nem kényelem, testies jólét az Isten országába vezető út, hanem meghalás, önmegtágadás, szenvedés. Jézus is szenvedett, de nem a maga bűnéért, hanem miérettünk. Ezzel adott példát nekünk, hogy az ő nyomdokait kövessük. Előttünk tehát nem az emberek gondolkozása, a világ ítélete az irányadó, hanem egyedül Jézus. Kövessük nyomdokait, kérdezzük ismételten: Mit tenne szenvedésben Ő?

Próbáld csak meg: mikor gyaláznak, te ne viszonozd gyalázkodással; mikor ártatlanul szenvedsz, tűrj csendesen és titkon beszéld el imában keservedet mennyei Atyádnak; szeresd ellenségedet, imádkozz érte. Próbáld csak, meg tudod ezt tenni? Szendésben is követni az Urat csak az tudja, aki az Ő Lelkéből újjászületett, aki isteni természetet nyert az Ő vére által.

Jézus nyomdokain a bűnökkel szemben. Ő, a mi bűneinket maga vitte fel testében a fára. Kövessük nyomdokait. Vigyük hálálba bűneinket mi is. Jézus nyomdokait követni nemcsak annyit jelent, hogy vigasztaljuk magunkat a bűnbocsánattal, amit nekünk váltság-halálával szerzett. Ennél többet jelent. Azt jelenti, hogy kezdjünk a bűneink ellen komoly harcot, viaskodjunk azok ellen, hogy azok meghaljanak és elveszítsék hatalmukat felettünk. Így kell munkálnunk a megszentelődésünket, amely nélkül senki sem láthatja meg az Urat.

De kik tudják így követni az Urat? Azok, akiről el lehet mondani (25), egykor tévelygő juhok voltatok — most megtértek vagytok. A Péter olvasóinak életében volt egy olyan fordulópont, amikor azt mondták: mostantól kezdve a Megváltó Jézushoz tar-

tozom, bűneim terhétől megszabadultam, lelkem most már a lelkek Pásztorának és Felvigyázójának a tulajdona. A szentírás megté résnek nevezi ezt a fordulópontot. Ismered ezt? A világ nem szereti ezt a szót. De a szentírás szerint ezt nem szabad elhallgatnunk. Vagy volt már ilyen döntő idő, a belső átalakulás ideje életedben és akkor Isten gyermeke vagy. Vagy pedig még a saját útjaidat járod, önzésben, testies indulatokban, Megváltó nélkül, még a bűn alatt, tehát üdvösség nélkül. Óh bár mindenki elmondhatná közülünk: egykor nélküle — most vele; egykor ellene — most utána. Ha eljött már számodra a boldogító: most, akkor Isten irgalmának ajándéka volt az számodra. Teremje életed érette a hála gyümölcseit — *Jézus nyomdokain.*

Káddr Géza.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A lelkipásztor háborús szolgálata.

Mikor 1940 őszén az újjászülelett magyar nemzeti hadsereg bevonulását szemléltük, sokunknak szívét összeszorította az a gondolat, hogy ez nem mehet mindig így. A pompásan felszerelt, fegyelmezett katonaságnak előbb utóbb ki kell állania a tűzpróbát. Azóta ez most már másodízben történik. A délvidéki lendületes előretörés, gyors tisztogató munka után reánk szakadt a második világháború. Meg kell mérkőznünk — úgylátszik — minden nemzedékben az ősellenséggel, a pánszlávizmussal. Ez akár a cárizmus, akár a bolsevizmus alakjában jelentkezik, állami és nemzeti létjogosultságunkat nem ismeri el. Nincs más hátra tehát számunkra, mint a fegyveres védekezés.

Hogyan viselkedjék Krisztus evangéliumi egyháza ebben a világkavarodásban? S elsősorban milyen álláspontot foglaljon el a háborúval szemben a békeesség és szeretet apostola, a keresztyén lelkipásztor? Mik a kötelességei az igehirdetésben, lelkigondozásban, katekhézisben, fegyelmezésben és általában hívei testi lelki felségtésében? Ezek a kérdések foglalkoztatják az egyház építőit s ezekre várnak megnyugtató, kielégítő feleletet.¹

Hosszas történelmi fejtegetés helyett állapítsuk meg, hogy a keresztyénséget s benne a hivatott vezetőket általában két kitérés fenyegeti e téren. Egyik a túlzott türelemnek, a *pacifizmusnak*, a másik a szent háború hangoztatásának, a *militárizmusnak* a gondolata. Mindkettő a Biblia igéire támaszkodik. A pacifizmus érve a Máté ev. 26 r. 52 v.: *Tedd helyére szablyddat; mert akik fegyvert fognak, fegyverrel kell elveszniök.* Ezen az alapon tagadják meg a XVI. században a mennaoniták, újabban pedig a názárenusok a fegyverfogást. Habár ez az állásfoglalás az egyház előtt mindig eretnekségszámba ment, mégis akadtak és akadnak ennek szószólói egész napjainkig. Nemrég a budapesti skót misszió egyik ifjú, lelkes vezetője, Knight próbálta népszerűsíteni ezt az elvet egyházunkban egy cikksorozatban. Persze eredménytelenül. Az 1918 iki összeomlás súlyos leckét adott a magyarságnak a pacifizmus végzetes következményeiből. Ma már még Anglia és Amerika keresztyén körei is elismerik a háború és fegyverfogás kényszerűségét, kikerülhetetlen voltát. Ezelőtt két évvel jelent meg

¹ Az előadás a Kalotaszegi Egyházmegyei Lelkészi Értekezletére készült. (1941 ápr. 8)

a londoni keresztyén diákmozgalom kiadóhivatalában Niebuhr Reinhold newyorki theol. professzor híres füzetle: *Miért nem pacifista a keresztyén egyház?*³ Ebben a neves tudós, Barth szellemében, egész határozottan elítéli, *házezisnek* minősíti azt a gondolkozást, mely az Isten bűnbocsátó kegyelméről szóló evangéliumot a pacifizmus számára foglalja le. Hangsúlyozza a bűn hatalmát a jelenvaló világban, a szeretet és emberi vétek örök ellenmondását, amit csak Isten tud feloldani a kegyelemben. A küzdő felek tulajdonképpen nem igazak és jók, hanem bűnösök, akiket csak Isten bocsánata ment meg.

Maga az említett ige egyike azoknak az *alkalmi* nyilatkozatoknak, amiket Idvezítőnk több esetben mond, anélkül, hogy azt általános és mindenkire kötelező törvénné tenné. (Pld. Máté 20: 21) Érdekesen mutat rá éppen Kálvin, hogy itt az Úr csak a magánbosszút ítéli el, de nem a jogos önvédelmet, még kevésbé az állami hatóság, illetve az ő szerveinek a kardviselési jogát és fegyverhasználatát. Sőt éppen ennek büntetésével fenyegeti a heveskedő Pétert.⁴ A reformátor gyakorlati magatartása e téren közismert. Óvja a francia hugenottákat a fegyveres felkeléstől, tiltakozik az ellen, hogy neki és Genfnek része volna az amboisi összeesküvésben. De mikor látja, hogy a Guisek még a városokon kívül engedélyezett istentiszteleteket is megzavarják véres tetteikkel, ezt írja a törvényes rendért küzdő Navarrai Henriknek: „Ha a mi horgonyunk az éghez van kötve, biztos kikötőbe fogunk jutni”.⁴ Utóda, Béza pedig ezt írja Méliusznak e harcokról: „A mieink még eddig a mindenható Isten csodás Létejétől támogatva, megállanak... Hogy mi lesz a vég test szerint, az idő meg fogja mutatni, Lélek szerint, a türelem folytán már győztesek is vagyunk”.⁵

A háború tehát — és ez Hitvallásunk álláspontja is (XXX. R.) — a *kegyes érzelmű* hatóságnak, Isten szolgájának igazságosztó, rendfenntartó tevékenysége, „de csak akkor, ha előbb minden módon békességre törekedett”. E szellemben indították és folytatták azt a nagy erdélyi fejedelmek. És ki tagadhatja, hogy ez az eset jelenleg is fennáll s tevékeny részvételünket követeli az államélet és keresztyén egyház védelmében?

És mégsem vehetjük ajkunkra azt a merész kijelentést, hogy ez a háború szent, vagy éppen kereszteshadjárat volna. Jellemző módon vezetőpolitikásaink mindig egyszerűen csak *védelmi háborúnak* nevezik. Római katolikus részről azonban szeretik azt a fenti, szerintünk túlzó jelzőkkel illetni. Lukács evangéliumának 22. r. 36. verse ezt mondja: „*De most akinek erszénye van, elő-*

³ Ismertetését l. a Kirchenblatt für die ref. Schweiz 1940. évfolyam, 12. számában.

⁴ Auslegung der Heiligen Schrift. 9. B. 2. H. 330.

⁴ A. Bossert: Johann Calvin Giesen 1908. 137—38.

⁵ A. Lampe—Ember; Historia Ecclesiae Reformatae etc. Trajectiad Rh. 1728. 271.

vegye, hasonlóképpen a táskát; és akinek nincs, adja el felső ruháját és vegyen szablyát.* Harnack szerint e vers értelme homályos.⁶ Valószínű, hogy Jézus arra céloz, hogy a tanítványoknak az evangéliumot minden eszközzel kell védelmezniök. Tudjuk, hogy a keresztényen egyház ezt a szabadságot három évszázadon át nem vette igénybe. De már a IV. század közepén egy Firmicus Maternus nevű egyházi író Constantinus és Constans császárokat egyenesen felszólítja a pogányságnak tüzzel-vassal való kiirtására. Tehát szent háborút hirdet. S ezzel meghatározza a középkori egyház gondolkodását egész napjainkig.⁷ A mi evangéliumi álláspontunk szerint azonban a háború sohasem lehet szent, csak *gyarló kényszereszköz* a gonoszok megfékezésére. Nagyon szép példája ennek a finnek hadviselése. Felesleges vérontást, kegyetlenkedést nem követnek el. Küzdenek a reájuk törő ellenség ellen, de ha egyesek megadják magukat, megfürdetik új ruhát adnak reájuk s gondoskodnak testi-lelki tápláltságukról. Igen, orosznyelvű Bibliát adnak nekik s emberhez méltó környezetben helyezik el őket. Ez a viselkedés nyitja fel a hadifoglyok szemét az igazi demokrácia meglátására.

Ez a sajátságos, külsőleg meg nem tanítható, de a keresztényen hit ösztönére támaszkodó magatartás jellemzi egyházunk állásfoglalását a háborúra nézve. Ebből következik, hogy igehirdetésünknek nem szabad sem az olcsó és hozzánk semmiképp sem illő kardcsörtetés, sem az érzelgős szeretet-himnuszok végleteibe átcsapni. Ez nem azt jelenti, hogy már most beszédünk ne legyen időszerű. Sőt, meg vagyok győződve arról, hogy ha az evangéliumot nem egy bizonyos idői meghatározottságban, egy bizonyos gyülekezet szemelőtt tartásával hirdetjük, nem találjuk meg az utat hallgatóinkhoz. De éppen az a kötelességünk, hogy az örökkévaló igazságot összekapcsoljuk a mi arasznyi létformáinkkal s így jöjjön létre az, ami hozzánk leginkább illik: *a redlis életszemlélet!* Mert a keresztényen gondolkodás a teljességre való törekvésben áll. A véges életet töredéknek tekinti Isten világa nélkül, ezt pedig ábrándozásnak, rajongásnak a földdel való kapcsolat nélkül. A kettő együtt lehet csak igazi, valóságos élet.

Minden háborús korszaknak tulajdonképpen rendkívüli pedagógiai jelentősége van. Megjelenti a hétköznapi gondjaival vesződő, olcsó örömeik után szaladgáló, emelkedésért tülekedő emberiségnek *Isten felséges hatalmát*, aki előtt eltörlül minden. Kenessey püspökünk 1915-i jelentését Joel és Ésaiás prófétáktól, meg a Mennyei Jelenésekből vett idézetekkel kezdi.⁸ S idézi Schleiermachernek a napoleoni háborúk alkalmával tett mélyértelmű kijelentését: „Felséges ajándéka Istennek oly korban élhetni, mint ez; minden szépet mélyebben éreznek az emberek s az ember

⁶ Militia Christi. Tübingen, 1905. 4.

⁷ U. o. 45.

⁸ Egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyve, Kolozsvár, 1915. 31.

nagyobbnak és felségesebbnek mutathatja föl.“ Ebből következik először az, hogy *világképünk, theologiai gondolkodásunk, tehát igehirdetésünk keretei kitágulnak*. Nem elégedhetünk meg az egyéni keresztyén élet apró cseprő kérdéseinek tárgyalásával, hanem a népek, világrések, az egész keresztyén Anyaszentegyház sorsát is oda kell állítanunk Isten kijelentésének világosságába. Nem azért, mintha ezekre nekünk valami hatásunk, befolyásunk volna, hanem azért mert ezt teszi a Biblia is, különösen az Ótestamentum. Az Újszövetségben pedig főként a Római levél 9—11. része és a Jelenések könyve. Nemzetünk sorsa szintén állandóan kell, hogy foglalkoztasson minket beszédeinkben, felolvasásainkban, a vallásitanításban és lelkigondozásban. Ha valamikor, akkor most van alkalom arra, hogy a hétköznapi hírek és politikai cselekvések által elsekélyesített nemzetszemléletet keresztyén értelemben kitágítsuk és elmélyítsük. Mint ahogy azt a XVI. és XVII. századbeli reformátorok, nagy prédikátorok tették. Igen jó hasznát vehetjük a magyar sorskérdés legújabb irodalmának, amelynek művelői szinte kizárólag reformátusok. S ha túlzásaikat nem is követjük, éles művészi meglátásaikkal rákényszerítnek minket arra, hogy a nemzeti és világpolitikai élet menetét „az örökkévalóság szempontja alatt“ nézzük és formulázzuk. Itt ilyen kérdések várnak tisztázásra: Mennyiben látszik Isten gondviselése történelmünk folyamán? Hogyan válhatik a magyarság igazán választott néppé? Mi a célja, hivatása nemzetünknek? Mit jelentett egykor s mit jelent ma a keresztyénség népünk számára? Mik a megújulás feltételei? Milyen szerepe van ebben a gyülekezeti, családi és egyéni életnek? A zsidókérdés, a nemzetiségek stb.

Egy kísértéstől azonban itt óvakodnunk kell. És ez az, hogy mindent, ami körülöttünk és a világban történik, *teljesen megmagyarázzunk*. Mikor Kálvin a bűneset titkával foglalkozik, ezt írja: „Azoknak a dolgoknak, amiknek a tudása nekünk meg nem adatott, vagy amiket tudni nem szabad, azoknak nem tudása bölcsesség, míg a tudásuk után való kívánczóság nem egyéb örültség-nél.“ A predestináció tárgyalásánál pedig óv attól, hogy mi szemtelen és istentelen vakmerőséggel próbáljuk Isten megközelíthetetlen titkait kikutatni. „*Inkább tanuljuk meg megalázkodva és elcsüggedve az ő lételetét félni, könyörületességét pedig csodálni*“⁹ Rejtélyek, megmagyarázhatatlan titkok egész sereggel állanak ilyenkor elő. Miért sújtja a háború pusztítása a küzdő katonaság mellett a védtelen lakosok, asszonyok, öregek, gyermekek ezreit? Miért veszi el sokszor a család egyetlen támaszát, a jó édesapát, vagy reménységét, az egyetlen gyermeket? Miért vesznek el sokszor a legjobbak, legbecsületesebbek s maradnak életben azok, akik itthon csak botránkoztatják családjukat és a gyülekezetet? Miért tűri Isten, hogy az egyháza tagjai, nagyrészt éppen a protestánsok egymás ellen forduljanak s Krisztus győzelmét pogány,

⁹ A keresztyén vallás rendszere, III. 23, 8, 12.

vagy éppen hitetlen népek szövetségében feltartóztassák? Miért nem szünteti meg hatalmával a vérontást, mint Krisztus a vihart a tengeren? Ezek a kérdések ott rágódnak a lelkek mélyén és sokszor feleletet várnak tőlünk. Nem volnánk igazi pásztorai népünknek, ha egyszerűen hitellenségnek minősítenénk az ilyen irányú gondolkozást. A Biblia és hitvallásaink segítségével *némi* világosságot tudunk is deríteni a vívódó lelkekben. De a legfőbb dolog az, hogy *maradjunk meg Isten országa és az üdvélet döntő tényének titokzatossága mellett*. Ha valamikor, most van ideje ezeknek az először érthetetlen, de később mindinkább megvilágosodó isteni intézkedéseknek mély üdvözítő értelmére rámutatni. A bűnesetből nemcsak az eredendő bűn következik, hanem a váltáság is, Izsák feláldozása az Úr próbatétele volt, ami úgy az atyát, mint a fiút Isten iránti engedelmességre edzette. Jób szenvedése, a babiloni fogság tulajdonképpen fegyelmező intézkedések, a keresztihal pedig az üdvösség forrása. Maradjunk meg a 25. zsoltár 10 versének kijelentése mellett: „Az Úrnak minden útja kegyelem és hűség azoknak, akik szövetségét és bizonyosságait megtartják.” Erre neveljük rá hűveinket imádsággal, bőséges igehirdetéssel, szeretettel.

Itt lépünk át aztán a *tettel, cselekedettel való bizonyágtétel* területére. „Minden időben szeret, aki igaz barát és testvérül születik a nyomorúság idejére” — mondja a Példabeszédek könyve (17:17) Anyaszentegyházunk édesanyjai szeretete, nemzetéplő és megtartó munkássága, lekipásztoraink, presbitereink változhatatlan hűsége, kifogyhatatlan segítő készsége ezekben a napokban kell, hogy leginkább megmutatkozzék. A terepet és munkaeszközöket, a segítés lehetőségeit nem kell bemutatnom. Ezeket mindenki jobban ismeri, mint én. Csak két dolgot szeretnék lekipásztor testvéreimnek figyelmébe ajánlani. Egyik az, hogy külső, szociális tevékenységükkel is *Isten országának előmenetelét* szolgálják. S a megsegített lelkeket, épp miní Jézus a megfeszített belpoklost (Lukács ev. 5:12—14), még szorosabban igyekezzünk bekapcsolni a gyülekezeti életbe, a Krisztus közösségébe. A másik pedig az, hogy a szeretetmunka gyakorlása legyen összekötve komoly, *atyai fegyelmezéssel*. A háborús idők nemcsak az elmélyülésnek, de az elvadulásnak korszakai is. „Istenországának nagy vetőhálóját, gyalomját húzza most keresztül a világon az Úr” — mondja az idézett püspöki jelentés. Legyünk éberek, hogy a Sátán ne vágja bele sarlóját a mi vetésünkbe s ha valahol veszedelmet, kísértéseket látunk, ne feledkezzünk meg annak elhárításáról sem. Csak így leszünk méltók az Úr eljövendő nagy szabadítására, az igazságos béke ajándékára.

Dr. Nagy Géza.

A nemzeti és vallási nevelés szempontjai a református középiskolákban.

Az iskolázás a keresztyén művelődésben hosszú ideig a vallási szervezetek dolga volt. A XVIII. század folyamán, a felvilágosodás fellépésével kezdenek világi szempontok is térhódítani a nevelésben. Ekkor jönnek rá, hogy a nevelésnek, tanításnak a vallási célok mellett a földi életben nagy szerepe van. Ekkor kezdenek a világi tényezők is felfigyelni az iskola munkájára, elsősorban az állam. A megváltozott helyzetet legjobban Mária Terézia híres szavai fejezik ki: „Die Schule ist und bleibt ein Politikum.“ Ettől kezdve az állam mélyen belenyúl a vallási, felekezeti iskolák életébe is. (L. Ratio Educationis.) Valójában azonban a XIX. század lesz az állami iskolázás kora. E kor emberének önmagáról és a világról való felfogását legjobban az állam testesíti meg. E felfogás szerint az állam, a közösségek, az egyén legfőbb célja az általános emberi tulajdonságok felszabadítása és kiművelése. Ez más szóval azt jelenti, hogy mindennek végső célja: az ember. Ezek az elvek érvényesülnek a század nevelésében is. Az iskola ennek a célnak érdekében igyekezett kifejleszteni a gyermek képességeit: az emberi határait igyekezett megközelíteni, mindenkit tökéletes „emberré” akart nevelni. A tökéletes ember ideálját ez a kor a görögségben és annak folytatásában, a római embertípusban találta meg. Ezért kedveztek ezek az idők minden újratörésük mellett annyira a görög és latin nyelv tanításának. Az „emberi” beállítottsággal együttjárt a kor hite a tudományok korlátlan erejében. A XIX. századot a tudomány századának szokás nevezni. Ez a kor vakon hitt abban, amit valaha a „felvilágosodott” Sokrates hirdetett, hogy a tudás a tökéletesedés útja. Az iskolai nevelésben is minél több s tökéletesebb tudásra törekedett, abban a hitben, hogy ha a tudás lámpáját adja az ifjak kezébe, azok maguktól is megtalálják a helyes, nekik legmegfelelőbb útát. Ezért gazdagodik meg úgy ebben az időben az iskolák ismerettára s szorul háttérbe a nevelés. A hitvallási iskolákról azért nem beszélünk külön, mert csakély eltéréssel azok is az állami tanterv és az általános felfogás szerint dolgoznak.

Általános emberi eszmények érdekében, tudós anyagközléssel végzett nevelés: mit eredményez ez? A legjobb esetben nagy-

műveltségű és széles látókörű embereket, akik a maguk külön útjain igyekeznek elérni saját céljaikat. S az eredmény valóban ez is volt. A XIX. század az ember szempontjából az egyéniség kifejlődésének és érvényre jutásának kora. A közösség szempontjából pedig a szabad érvényesülés lehetőségének, a liberalizmusnak az ideje. A közösséget egyének alkotják s a kornak közösségei azt tartották, hogy a legjobban művelt, egyéniségüket legteljesebben megvalósító egyedek adják a legjobb közösségeket. Ez volt az állam felfogása is.

Századunkra ez a felfogás gyökeresen megváltozik. A világháború, a nagy pokol fényénél meglátszott, hogy a fenti elgondolások nem mindig vezetnek jóra. Az általános emberi eszmények s az egyéniség erejébe vetett hit összeomlottak. Azonkívül az egyes államok, még a győztesek is, nyomorulttan, megtépve kerültek ki a nagy világégésből. A legtöbbször ebben az állapotában is fojtó hurkokat raktak a nyakára. Az általános emberi eszmékből kiábrándulva, erejük végső tartalékához, szinte ösztöneikhez, faji, nemzeti sajátágaikhoz kellett a népeknek visszanyúlni, hogy legyen mibe kapaszkodniok, hogy fennmaradhassanak. Olaszországban ez a körülmény szülte a fasiszmust, Németországban a nemzeti szocializmust s egyáltalán a nemzeti mozgalmakat. Támogatta ezt az átalakulást a nemzeteknek a XVIII. század végén meginduló s az egyéniség kifejlődésével párhuzamos öntudatosítási folyamata. Századunk 20-as éveire a nemzetek kényszerűségből is, öntudatosan is felfedezik saját erőiket, s azt igyekeznek szívós munkával kifejteni és összefogni, mert az összeomlás után egy cél van: a fennmaradás. A világháború az állami keretek törekenységét is megmutatta, összetevőiből egy bizonyult szilárd magnak: a nemzet. Az új közösségi élet tehát e körül jegecesedik. Iskoláztatásunk ugyan továbbra is állami, de a cél: nemzeti. „A nemzetnevelés ma magyar sorskérdéssé lett. Őj, egészségesebb és öntudatosabb magyar nemzedékre van szükségünk” — mondja a gimnáziumok Általános Utasítása (36. o.).

Ez megváltoztatja az iskolázás anyagát, módját, eszközeit és célját is. Az új közösségi életnek már nem kiváló, az általános emberi felső határait súroló egyénekre van szüksége, hanem a nemzet célját ismerő és annak magát fegyelmezetten alárendelő emberekre. „A gimnázium a nemzeti életben vezetők szerepre hivatott értelmiség nevelését szolgáló iskola” — hangzik a legújabb Általános utasítás bevezetése elején (3. o.). Az új iskolában a nemzeti tantárgyak kerülnek előtérbe. A magyar nyelv és irodalom, magyar föld- és népismeret, hazai történelem. (Sajnos, Tantervünk e téren még óriási hiányokat mutat.) Még a többi tárgyakat is, mint a klasszikus latint, vagy görögöt is, ezeknek a szempontoknak alárendelve kell tanítani. E tekintetben mi szerencsések vagyunk, mert a latin nyelv nemzeti művelődésünknek szerves részét alkotja, ahogy Beöthy Zsolt mondta, hosszú ideig „második anyanyelvünk” volt. A tárgyak átadásában sem tisztán az értelmi elsajátításon

van a hangsúly, hanem ezeken keresztül a nemzeti öntudatra és a nemzet céljainak szolgálatára való nevelés. Míg a XIX század elsősorban tanított, a mi körünk nevel. „Amíg a hivatali elődömlől kiadott részletes utasítások az emberalakításnak a tárgyi ismeretekhez fűződő lehetőségeit tárják fel, addig a mostani rendelettel életbelépő általános utasítások főleg azokat a szempontokat ismer-
tetik, amelyek a tantárgyi kereteken túlmenően irányíthatják az ifjúság lélekformálását.” (I. mű 4 o.) Míg a XIX században a tanítás természetesen az iskola falai között folyt le, a mai nevelés jórésze az iskola falain kívül, mintegy a nemzeti élet keretében, cserkészet, leventemozgalom, munkatáborok, stb. keretében folyik le. Legújabb nevelőink az egész nemzeti társadalmat nevelő közösségnek tekintik.

Az új embereszmény ezek következtében nem lesz talán olyan magas és szélesműveltségű valaki, mint XIX. századbeli elődje volt, bár az új helyzet sem zárja ki a színvonalat, nem lesz ragyogó egyéniség, inkább típus, de a közösség céljaira használhatóbb lesz elődjénél. A nemzeti öntudaton túl ez a nevelés a fegyelmezettséget és a közös céloknak magát alárendelő önfeláldozást teszi a nemzedék tulajdonságára. A nemzeti közösség szempontjából az a haszna is megvan e nem tisztán műveltségi, hanem közösségi és célszerűségi szempontokra alapított nevelésnek, hogy megszünteti a tudós és nem tudós rétegek, osztályok közötti különbséget, mivel a nemzet minden tagját egy közös eszme odaadó szolgálatára neveli, ebben pedig nincs különbség tanultak és tanulatlanok között.

Mindnyájan tudjuk azonban, hogy sem a nemzet, sem az állam nem jelenti sem az egyénnek, sem a közösségnek végső értelmét és célját. Ahogy az egyén a maga létének az értelmét és rendeltetését egy közösségben találja meg, ugyanúgy egyén és közösség létének legvégső értelmét és összefoglalását Istenben leli. Isten a nagy Óceán, melybe minden ér, folyó beletorkollik.

A nevelésnek is e végső cél felé kell törekednie, ha teljes, befejezett és megalapozott munkát akar végezni. Ezzel az állami nevelés irányítói is tisztában vannak. Ezért pl. a középiskolai tanítás célját így állapítják meg: „A gimnázium célja az, hogy a tanulót vallásos alapon erkölcsös polgárrá nevelje.” Ez azt jelenti, hogy az államnak is olyan emberekre van szüksége, akik tudnak magasabbra is nézni. Ezt a magasabbat a vallásos nevelés adja meg azzal, hogy elvezet Istenhez.

A vallásos nevelést elsődrendben a felekezeti iskolák szolgálják. A vallásos nevelés célja: a tanulót elvezetni Istenhez. Az Istenhez vezető út azonban a különböző felekezetek különféle képen jelölik meg életünk térképében.

Nézzük most vallásunknak, a református vallásnak Kálvin János által a Biblia útmutatása alapján kijelölt útját. Inculjunk ki vallásunk két sarkalatos tételéből: 1. az igaz ember hit által Isten ingyen kegyelméből idvezül, 2. a hitnek mértéke az Ige. Ezeken a

tételeken kell alapulni a református nevelésügynek is. A tanítási anyag szempontjából ez azt jelenti, hogy a tudományt nem önmagáért kell elsajátítanunk és művelnünk, és nem a magunk javára, hanem „Soli Deo Gloria”, egyedül Isten dicsőségére, továbbá mint tanítási anyag is, nagy helyet foglal el az Igének a közvelen megismerése, a biblia tanulmányozása. Nevelési eljárás szempontjából a nevelő ez alaptételeink szerint való életre igyekszik ránevelni növendékét, mégpedig annak a mélységes viszonynak és kapcsolatnak az alapján, amelyet Pál fejezett ki Timotheushoz írott levele bevezetésében: „Pál Jézus Krisztusnak apostola, a mi megtartó Istenünknek és a Jézus Krisztusnak a mi reménységünknek rendelése szerint, Timotheusnak az én igaz flamnak a hitben.” Tehát a nevelő azt a boldog odaadást igyekszik átadni tanítványainak, mely őt tisztá és feltétlen meggyőződésből Isten rendelése iránt eltölti. A maga lelkét származtatja rá, éleszti újjá benne, teszi az ifjút lelke gyermekévé. Ez a nevelés is inkább típusos, mint egyéni, mert célja nem én vagyok, külön egyéniségem kifejlesztése, hanem a legnagyobb közösségre való nevelés, amelyben mindnyájan benne élünk, Isten. Milyen lesz ez az emberfűpus? Az eleve elrendeltség meggyőződéséből folyó erkölcsi önállóságot tükröző s az Isten iránt érzelt végtelen hálától áthatott ember, aki ezek folytán önkéntesen rendeli alá magát az ő akaratának. Birtokában lesz ez az ember ennél fogva a legnagyobb és hozzánk legméltóbb ajándéknak, a szabadságnak, ami azt jelenti, hogy mivel Istennek ajándékozta életét, szabad lesz a világgal és e világ ezernyi rabságaival szemben. Egy urat vállal önként, s milliótól megszabadul. Milyen más ez a fajta szabadság, mint az egyéniség-elvűségéből következő önérvényesülés szabadsága!

Egész református történeli életünk, a nagy református személységek példája mutatja, hogy milyen egészen más és milyen nagyszerű teremő erő ez az élelforma.

Ez a predestinatio hitében gyökerező hivatástudat és felelősség érzet kell, hogy éljen minden református nevelőben és növendékében, s ez kell segítse, hogy talentumait erősítse, kiteljesítse és kell, hogy képessé tegye arra, hogy a világi rend szolgálatában a hatalmát eszköznek, állását őrhelynek tekintse, munkájáért akármű is legyen, az életével feleljen, és szigorú köteleességérzése már jó korán határt szabjon önzésének s egyéni érvényesülési vágyának.

Nincs különbség a feladatok között, fogja vallani az ilyen ember, minden megbizatus egyformán fontos és egyformán Istentől jön. Isten nem rangot adott, hanem teendőköt mindnyájunknak. Ez a felfogás demokratikus szellemet kölcsönöz a református embernek. Ime, a demokrácia nem jelent ökvetlenül liberalizmust és fordítva sem. De a demokrácia fogalmában nem csak a rang, magunk felemelésének és mások lenezésének fogalma nincsen benne, hanem van pozitív tartalma is, ami azt jelenti a református iskolák szempontjából, hogy akinek Isten talentumot adott, azt fel kell

keresnünk, és fel kell emelnünk oda, hogy képességeit minél tökéletesebben kifejthesse. A református iskoláknak nem szabad tehát egyes tehetségszebb társadalmi osztályok iskolájává lenni, hanem a tehetségesek iskolájává, az Istentől adott talentumok kutatójává és kifejlesztőjévé kell válniuk. Vagyis a református iskolának bele kell nyúlnia minden társadalmi osztályba, hogy onnan az arra valókat kiemelje s tehetségüket Isten dicsőségére kiképezze. Ezt a kötelességüket a református iskolák mindenkor teljesítették is, s ma is előljárnak teljesítésében.

Ez az emberfajta a nemzet, az államközösség életét sem az egyéni érvényesülés terének, hanem az áldozatos munka és az Isten dicsőségére való szolgálat mezejének tekinti. Odaadó fegyelemre nevelt egyéniségével jobban bele tud illeszkedni egy nemzet nagy céljainak szolgálatába, mindenkit Isten eszközének tekintő felfogásával mélységesen szolgálja a nemzeti összetartozás érzését és tiszta hitével megszenteli annak életét. Ime a bizonyított: a felekezeti, illetve vallásos nevelés közbenső értelemmel nélkülözhetetlen és igen fontos tényező a nemzeti nevelés szempontjából is. Vallásunk útjának követésével lehetünk igazán jó hazafiak is.

Dr. Tóth Béla.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A gyermek hazudik.

(Vázlat.)

Előadás a kolozsvári református nőszövetség által rendezett népművelési előadássorozat keretében.

I.

A régi Nagy Péter-féle konfirmációi káté első kérdése ez volt: Hány részből áll az ember? Felelet: Az ember két részből áll. U. m.: testből és lélekből.

Mivel a gyermek is éppen olyan teremtménye a jó Istennek, mint mi felnőttek, tehát ő neki is van teste és lelke. Tekintettel arra, hogy a hazugság tényének megállapítása lelki kérdés, foglalkoznunk kell a gyermek lelkivilágával.

A gyermeki lélek nézetem szerint egy olyan egyszerű és finoman játszó hangszer, amelynek olyan finom membránja van, hogy a legkisebb rezgésre is úgy reagál, az érzéseknek annyiféle változatát szolgáltatja, hogy a hozzá nem értő nevelőt igen gyakran tévedésbe ejtheti. Ez okozza aztán az életünkben gyakran tapasztalható, elneveltnek nevezett szerencsétlen gyermekek elesettségét.

A gyermek életében a következő állomásokat különböztethetjük meg:

3 éves korig a szülői házban részesül nevelésben;

3—6 éves korig a szülői házban és az óvodában;

6—10 éves korig otthon és az elemi iskolában;

10 éves kortól a középiskolai nevelés is csatlakozik az otthon neveléséhez.

A gyermekek körülbelül hat éves korukig nem rendelkeznek elég öntudattal, a későbbi korban már kezdenek öntudatra ébredni, míg a középiskolában minden, a hazugságba vágó mondásaikat öntudatosnak lehet és kell minősíteni.

Most már vizsgáljuk meg, mikor és milyen esetekben szokott a gyermek hazudni, milyen körülmények között teszi és teheti azt és mikor engedhető meg az, hogy hazudjon.

Akkor, amikor a gyermek olyan kicsi, hogy alig beszél és máris az igazsággal ellenkező dolgot mond nekünk, nem szabad mosolyogni felette vagy esetleg mulatni rajta, hanem már akkor, a kis gyermekhez illően kell ítéletet gyakorolni felette és azonnal reá kell világítani az ő szája íze szerint e csúfnak minősítendő tényre. Nem szabad soha abba a meg nem engedhető hibába esni, hogy egy jót mulassunk a kis gyermek füllentésén és azt örömmel elűjságotljuk másnak, ugyanakkor pedig a kis gyermekkel szemben elhallgassuk a megfelelő figyelmeztető szót. Ezek a

tények rendszerint az „öntudatlan“ kornak nevezhető időben szoktak előfordulni. Akkor, amikor a kis gyermekre azt szokták mondani, hogy olyan, mint „egy angyal“. Már pedig az öntudatlanul hazudó gyermek sem hasonlítható az akkor elképzelt angyalhoz, hanem inkább az ördöghöz.

Az elemi iskolába való járás már több okot és módot ad a gyermeknek az igaztalan mondásra. Annyi helye és módja van annak, hogy hirtelen nem is jut az ember eszébe.

Azért egy párat megemlítek. Felvigyázó a gyermek. Lärmáz-nak az osztálytársak. „Jön a tanító úr!“ — kiáltja. A tanító úr persze még nem jön. A felvigyázó a célját elérte, mert ha nem is hosszú ideig, de csend lett. Az igaz, hogy erre egy pár értelmesebb gyermek ezt megjegyzi magának és máskor hiába kiáltja nekik ugyanazt, nem hiszik el még akkor sem, ha valóban jön a tanító úr. Miért? Azon egyszerű oknál fogva, hogy az az egy pár gyermek „hazugnak“ ismeri az osztály érdekében hazudozó felvigyázót. Így lehet az esetleges igaz gyermekből átmenetileg hazug gyermek. Ez ugyanis nem azt jelenti, hogy hazug vagy hazudozó egyénnel állunk szemben, hanem „a cél szentesíti az eszközt“ elvét igyekszik alkalmazni a delikvens. Ez nem veszélyes eset. Ilyen nagyon gyakran fordul elő.

Van aztán olyan, aki *szükség szerint* hazudik. Tehát nem állandóan, hanem akkor, amikor kell és úgy jönnek ki jobban.

Nagy baj van az osztályban. Súlyos ablaktörések történtek. A kár elég tetemes összegre rug. Nem akad gazdája. Alig egy kis idő múlva kiderülnek a tettesek. A legnagyobb hangú, a vezér konokul tagad és hazudik. Érthetőnek látszik, mert az apa otthon végtelen szigorú, talán életével játszik, annyira fél, nem is az iskolai, hanem az otthoni következményektől. Mit tegyen egyebet, mint kitart eredeti álláspontja mellett és dacára a részvevő tanuk egybehangzó vallomásának, ártatlanságát hangoztatja. A tanító szinte tehetetlenül, kezét ökölbe szorítva gondolkozik teendőik felett. Akkor, mint a napos égből a villám jelentkezik egy a sok közül, aki azt vallja, hogy a gyanúsított nem hibás mert ő volt az okozója az egésznek és a kárt meg is fizeti.

Ime két gyermektípus. Az egyik hazudik, hogy a bőrét mentse, a másik pedig füllent, hogy az embertársán segítsen.

Nagyon gyakoriak a lényegtelennek látszó kicsinyes füllentések, aminek elmaradása esetén sem volnának komolyabb következményei a gyermekre nézve. Ilyenek például azok, amikor azt állítják, hogy nem voltak moziban, színházban, pedig a tanító ott látta őket. Nem vett füzetet vagy ceruzát, mert az üzlet nem volt nyitva, pedig elfelejtett vásárolni, vagy pénzt kérni reá, esetleg kíváncsiságból otthon maradt, mert vendégek voltak ott.

Súlyosabb eset az, amikor hazugságát papírra veti. Egy-egy templomban való jelenlétet aláírás hamisításával igyekszik igazolni.

Van aztán olyan eset is, amikor úgy sarokba van szorítva a legjobb gyermek is, hogy előtte leng képzeletben az írás, hogy

„hazugsággal senki sem seglt magán“ és mégis hazudik.

Ev vége felé közeledünk már. Az általános ismétlésnek vége. Az osztályvezető kijelentette, hogy a következő órán, aki óhajtja, megszerezheti a mindenki által szeretett egyest, úgy, hogy az eltanult anyag felkérdezése után azonnal megkapja a befért jegyet. Nagy a készülődés. Mindenki azt hiszi és azt állítja, hogy lelkiismeretesen felkészült a nagy és nemes versenyre. Bizony akad olyan is, aki egy pár leckét nem vett át, bízik a vak szerencsében is. Bátran kiáll a felelők közé. Minden leckét átvettél? — hallszik az első kérdés. Csak természetes, hogy igenlő a válasz. Alig egy pár kérdés után felelet helyett remegve szól, hogy csak éppen ezt az egyet nem tanulta meg, de a többit igen. Csak természetes, hogy ilyenkor az egyes elreptül és tanulságul szolgál a jövőre nézve.

A haraggal úgy állunk, hogy van, amikor kell és szükséges haragudni. Ezt a haragot szent haragnak hívjuk. Maga Jézus is haragudott akkor, amikor nem engedték hozzá a gyermekeket, amikor a kufárokat kiűzte a templomból, haragudott, amikor meghallotta, hogy a szerencsétlent, az elhagyottat bántalmazzák, amikor a beteget nem akarták meggyógyítani, mert szombat volt, amikor nem pártolták az özvegyet, az árvát stb. Ebből nyilván az következik, hogy nekünk is szabad ilyen esetekben haragudni, sőt kell is.

Igy vagyunk a hazugsággal is. Sokszor úgy látszik, hogy van úgynevezett *szent hazugság* is, amikor kell, szükséges és elkerülhetetlen a hazugság. Akkor, amikor nem mi rólunk van szó, amikor nem a mi érdekeinket képviseljük, amikor egy nemes és szent cél kívánja tőlünk vagy gyermekeinktől a hazugságot, amelyet nyilván nevezhetünk szent hazugságnak. Ez a hazugság, ha gyermekkorban nem, de a későbbi időkben látszólag soknak kell és szent ügyet szolgál vele.

Ez a hazugság az, amikor az ellenséget félre kell vezetni, amikor olyat kell hazudni nekik, hogy ez által pótolhatatlan értékeket, hazát mentünk meg, sok ember élete forog kockán és mi vagyunk odaállítva ennek a megmentésére. Ez az, amikor az ellenséggel szemtől szembe állunk és ő azt állítja éppen, ami nem igaz és mi igazat adunk neki csak azért, hogy ezáltal is szolgáljuk az életet adó hazát, a testvéri közösséget és Krisztust. Ez a hazugság azonban éppúgy Isten ítélete alatt áll, mint a többi.

Ez a szent hazugság jelentkezik az előbb felsoroltak mellett különösen a középiskolásoknál, akik hajlandók és kaphatók az ilyen hazugságra, amit, ha nem is engedhet meg a pedagógia, de a nemzeti érzés diktál, az érzés követel, és a józan ész végrehajt.

Ime egy csokorba szedve a gyermeki hazugság különféleségei :

1. Vannak a kicsiny korban, vagy a későbbi időben olyanok, akik úgy állentenek, hogy észre sem veszik és nem tulajdonítanak neki semmit.

2. Azután azok következnek, akik a mások érdekében önzetlenül hazudnak.

3. Ezek után azok következnek, akiket a szükség készítet a hazudozásra.

4. Azok következnek, akik végső esetben árulják el, hogy hazudtak.

5. Utolsóelöttiek a megrögzött hazudozók és

6. végül azok, akik a szent hazugságra vállalkoznak.

Hogy egyesek éppen úgy, mint a gyermekek hazudnak, ezen nem lepődhetik meg senki, hiszen szinte naponként mondjuk a bűnvalló imában: „Bűnben fogantatva, hajlandók vagyunk minden rosszra, soha meg nem szűnünk áthágni szent rendeléseidet.” Ez sok mindent megmagyaráz, többek között azt is, hogy miért hazudik már az öntudatlan gyermek.

Régebben is baj volt úgy a gyermekekkel, mint az idősebbekkel, mert a tízparancsolat egyike így szól: „Hamis tanúbizonyságot ne tégy!” Ez tehát magába foglalja azt is, hogy ne hazudj. Ne rágalmazd a felebarátodat, ne gondolj róla rosszat és mindig csak az igazat mondd neki. Az emberek és a gyermekek romlásáért volt szükség arra, hogy maga Jézus foglalkozzon a gyermekekkel. Azért volt szükség arra az új parancsra, melyet Jézus maga adott ki: új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek. Vagy az a másik, amelyet olyan jól tudunk: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat. Maga Péter is egy órán belül háromszor „tagadta meg” a Mestert.

Éppen azért tehát nem olyan kétségbeejtő a mai helyzet, amikor esetleges gyermeki föllentésekről hallunk. Inkább vizsgáljuk meg azt, hogy hogyan tudunk segíteni rajta.

Az első esetben, amikor még a kicsi, öntudatlan gyermekkel állunk szemben, nem nehéz cselekedni, mert ahogy megérti a gyermek, hogy mi a jó és mi a rossz, úgy megérti azt is, hogy mi az az igazság és mi az a hazugság. A fontos csak az, hogy a föllentés elkövetése pillanatában csapjunk le, miként azt a prédára leső héjja teszi a tavaszi napsütésben.

Akkor pedig, amikor a gyermek öntudatra ébredt annyira, hogy tudatosan hazudik, elő kell venni a legnagyobb fegyvert, amit úgy hívnak, hogy szeretet és addig és úgy kell forgatni, hogy a gyermek meglepődve lássa be a helytelen uton való járását.

A gyermeki hazugság elkövetése alkalmával mindig jön és adódik olyan momentum, ami segítségünkre jön, úgy, hogy a gyermeki lelket az igazmondásra fogékonyá tudjuk tenni. Különösen jó uzus az őszinteségre való nevelésre, ha úgy bánunk a gyermekkel, hogy bennünk ne csak a nevelőt, hanem a barátot is lássa. Igen fontos, hogy ne féljen tőlünk. Ezt úgy tudjuk elérni, ha minden kicsi dologért nem vesszük elő a sarokba rejtett veszőt vagy nadrágszíjat. Ha kárt tesz és bevallja, lássuk be, hogy velünk is előfordulhat, hogy tányért, poharat vagy ablakot törjünk és inkább magyarázzuk meg neki, hogy milyen nagyértékű kárt

csinált, mennyi sót, petróleumot, cérnát stb. kísértékű árut lehet venni az okozott kár nagyságával.

Nagyon vigyázzunk arra is, ha bármilyen csintalanság, rossz-szóság alkalmával őszintén elmondja tettét, nehogy úgy büntessük, mintha hazudott volna, sőt ha nem nagy a véték, az igazmondás jutalmazásáért — habár keresztyéni szemszögből nézve ezért jutam nem jár — ne is büntessük meg. Ezen cselekedetünk nem marad eredmény nélkül és megtermi az állandó igazmondásban a gyümölcsét.

Nehezebb a feladatunk a megrögzött hazudozóval szemben. Itt az első és igen fontos teendő az állandó és szünetnélküli ellenőrzés. Minden mondás ellenőrzése. Minden cselekedet átvizsgálása. Az állandó fékentartás, a rossz társaságtól való távoltartás. Ilyeneknél bátran előveheti az édesapa és az édesanya az eléggé drasztikusnak nevezhető fenyítési eszközt, amit tilt a pedagógia. Igaz, sokszor nagyon fájdalmas lehet, de a gyermek érdeke azt kívánja nemcsak az ő szempontjából, hanem a család szempontjából is.

Nevelni kell tehát a hazugság csoportjába tartozó félrevezetésre a gyermekeket úgy, hogy azért meg tudja különböztetni ezt a félrevezetést attól a káros hazugságtól. Meg kell magyaráz-zuk neki, mit és mennyi kárt tud csinálni egy áruló, hitehagyott fráter. Lakat a szájra — ez a jelszó az ellenséggel szemben, ne-hogy eladjuk saját magunkat.

A hazudozás ellen küzdeni nemcsak annak a feladata, aki-nek gyermeket adott az Isten, hanem mindenki, aki csak egy ki-csit is szereti a gyermeket és magyarnak érzi magát. Ne felejtjük el, hogy a hazudozás első lépés a bűnözés felé. Ezt rendszerint követni szokta a hamisítás, csalás, sikkasztás, betörés, rablás, gyilkosság. Ha azt akarom, hogy ne fadjuljon azzá a hazugság, harcolok ellene minden rendelkezésemre álló módon és eszközzel.

Ezt így kívánja az egyén, a család, a társadalom, az egyház és az állam érdeke egyaránt.

Mi, a neveléssel foglalkozók, érezzük ennek nagy szükségese-gét, különösen ma, a második népvándorlás korában, amikor csak úgy jönnek mennek az emberek és közelről szemlélhetjük az emberek különféléseit, gondolkozásmódját, érzését.

Foglalkozunk tehát gyermekeinkkel úgy, hogy a szereteten keresztül vegye észre azt az őszinte érzést, amely elég ahhoz, hogy őt is csak az igazmondásra serkentse és arra készítve nevelje!

Kovács Lajos.



Gyakorlati tanítások.

A honvédelem fejlődése.

(Alkalmi tanítás IV—VIII. osztályokban.)

E tanítás megírására az készített, hogy a mi gyermekeink, dacára, hogy tanulnak történelmet, annak meg' tanulása által még nem kaptak egy olyan átfogó képet, amin keresztül lássák annak a honvédségnek történetét, amelynek keretében szolgál az apja, bátyja vagy sógora. Meg kell ismernie annak a honvédségnek a történetét, amelynek keretében idővel ő is szolgálni fog.

Már majdnem két éve annak, hogy viszontláthatjuk, így hát itt az ideje és illő is, hogy közelebbről megismerjük őket.

Nem az a célom, hogy száraz adatokat adjak, vagy hadfelszerelési tárgyakat leírjak, vagy egyes technikai fogalmak útvesztőjébe jussak, hanem élő, küzdő, harcos magyarokat lásson a gyermek maga előtt. Vitéz magyarokat, katonás fegyvelmezésű hős daliákat, akik ősi virtussal harcolnak az ősi juss védelmében, rettegett bátorsággal küzdenek a harcmezőn, de a küzdelem forgalagában is lovagias ellenfelek, a csata végeztével pedig melegszívű bajtársak az ellenséggel szemben.

Széchenyi azt mondta, hogy: „Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók!” Ennek beigazolása is az egyik cél.

A tanítás rövid gondolata:

Kapcsoló ismétlés. Hazánk térképének nézegetése. Néhány város, helység, szoros, folyó történelmi nevezetességének felemlítése.

Hangulatkeltés. 1939 március 15 én megindul a hathetes magyar csapat, hogy visszaszerezze Kárpátalját. (Térképszemlélet.) Ezeréves határ. A történelmünk ezer évre nyulik vissza.

Célkitűzés. Elmondom nektek a magyar katona ezer éves történetét.

(Nevelői cél: Legyünk büszkék a mi honvédeinkre és ápoljuk a hősök emlékét szívünkben lelkünkben)

Tárgyalás. — Honvédelmünk fejlődése. a) Ősmagyarok és fejedelmek korában minden férfi katona volt.

b) Árpádházi királyok alatt: királyi hadsereg, nemzeti hadsereg, várkatonaság.

c) Anjouk alatt: bandériális hadsereg, tisztí bandériumok. (Lovagi élet). Zsigmond: telekkatonaság.

d) Hunyadi János, Mátyás király: zsoldos hadsereg, állandó zsoldos hadsereg.

e) f) Mohácsi tragédia okai: nincs se zsoldos, se állandó zsoldos hadsereg.

g) Várháborúk kora: vitézi tettek.

h) III. Károly: állandó rendes hadsereg. (Német katonafogdosás, 10—15 évi katonáskodás.)

i) Önkéntes honvédség. (Honvéd szó eredete.) 1848.

j) Általános hadkötelezettség. 1867. (Közös osztrák és magyar honvédség)

k) Trianoni hadsereg. l) Mai honvédsereg.

Befejezés: Begyakorlás, elmélyítés, a táblára felírt vezérszavak alapján.

Koncentráció: Fogalmazásból: Kit kövessenek én a hazaszeretetben? Olvasásból: A honvédelem c. olvasmány.

Szemléltető eszközök: Magyarország politikai térképe. Több magyar katonai viseletet ábrázoló kép. Újságok képes melléklete.

A tanítás tervezete:

Bevezetés. — **Kapcsoló ismételés:** Mi van a kezemben? Melyik ország képe ez? Miért drága ez a föld nekünk magyaroknak? Ki szerezte? Verecse. Munkács. Pusztaszer. Eger. Arad. Világos. Buda vára. Maros. Tisza. Miről nevezetesek ezek a helyek? Daloljunk el e szép ország dalát!

Hangulatkeltés: Március 15-ét miért ünnepezzük? 1939 március 15-én a 6 hetes magyar honvédsereg indult el, hogy visszafoglalja Kárpátalját. Találkozás az 1000 éves magyar határon. (Képszemlélet.) Mit éreztek ott a magyar és lengyel katonák? Hát a két testvér nemzet? Mit éreztetek ti? Legjobban szerettem olvasgatni és tanulni a magyar nép történetét. Azokban a napokban is folyton ezt tettem. Március 15-é éjszakáján hosszú és gyönyörű szép álmot láttam. Katonákról, hős magyar vitézekről álmodtam. Szeretnék, ha elmesélném nektek az én szép álmomat?

Céltűzés:

Tárgyi cél: Elmondom nektek a magyar honvédek ezeréves történetét.

Nevelői cél: Legyünk büszkék a mi honvédeinkre és ápoljuk a hősök emlékét szívünkben, lelkünkben.

Tárgyalás. — a) **Hol volt az őshaza?** Foglalkozásuk mi volt? Életmódjuk. Mint pásztorok, hogy őrizték nyájukat? (Lóháton, szilaj pásztorokodás.) Nagyszerű lovasok voltak, lóháton harcoltak. Mint a szélvész úgy nyargaltak. Ha ellenség ütt tanyáikra, vagy vándoroltak, minden férfi harcolt. Honfoglaló Árpád idejében ez a lovas magyar nép már kifejlett hadrendszerezéssel harcolt. volt haditanács, törzsek szerinti hadrend, előrs, oldal- és hátvédő tartalék csapat.

Harcmodoruk: támadás, hirtelen visszafordulás, rajtatítás és bekerítés. Ez volt a hadicsel. A kalandozáskor is ezzel csalták tőrbe az ellenséget. Fegyvereik: nyíl, buzogány, paizs és kard. De nem voltak vérengzők. Bátrak, vitézek a harcban, de a nőkkel, gyerekekkel gyöngédek. Mindenütt félték, rettegték és tisztelték a magyar lovas harcosokat. Még az imádságaikba is belefoglalták a

szomszédos népek : „Magyarok nyilaltól ments meg Uram minket!”
Fellrom : *A fejedelmek korában minden férfi harcos volt?*

b) *Árpádházi királyok alatt.* — Ki volt az első magyar király? Ki verte ki a kunokat? Ki csatolta Horvátországot és Dalmáciát hazánkhoz? Ki volt az első és második honalapító? Volt-e hadserege, katonája Istvánnak, Lászlónak és a többi árpádházi királynak? István király hányféle hadsereget szervezett? — (Királyi hadsereg, nemzeti hadsereg). — Béke idején a királyi hadsereg a királyi várakban és a királyi birtokon élt, művelte a földet. A király bármikor fegyverbe szólíthatta őket. A nemzeti hadsereg a vármegyék nemeseiből és a papokból állott. Ezek csak akkor állottak fegyverbe, ha külső ellenség fenyegette őket. Ezzel a kétféle hadsereggel nemcsak megvédték az ország területét, de gyarapították is azt. — (László, Kálmán). — Minek köszönhetjük ezt? — (Erős, bátor, vitéz és fegyelmezett hadseregnek).

Milyen nép volt a kun? — (Pogány) — Hát a magyar? — (Keresztény). — Az elfogott kunokat lemészárolták, megölték? Mit tett László? Hát ha te lettél volna a király, hogy cselekedtél volna? A kunok leteleptése. Kegyetlen, vad volt tehát a magyar harcos az ellenséggel szemben? Mire mutat László király ezen intézkedése? — (Nem bosszúálló, megbocsátó, bölcs a béke idején).

Mikor volt a tatárjárás? — (1241.) — Győzött ott a magyar sereg? Vajjon miért nem? Mi volt az oka? — (Gyenge királyok, pártoskodó főurak, gyenge hadsereg). — Ennek mi a következménye? — (Csatavesztés, pusztulás, vereség a csatában). — Mit rendelt el IV. Béla a tatárulás után? — (Várak építése). — Itt szervezte ő a várkatonaságot.

Táblára fellrom : *Nemzeti és királyi hadsereg. Fegyver: dárda, buzogány. Keresztény hadak vezére.*

c) *Banderiális hadsereg.* — Ki volt az első király az Anjou házból? — (Róbert Károly, s ennek fia Nagy Lajos). — Milyen katonaságot szervezett Nagy Lajos? Elég volt a régi királyi és nemzeti hadsereg? — (Bandériumokat szervezett). — Ki tudja hogyan? — (1 bandérium 400 katona, 1 zászlóalj 50 ember). — Nagy Lajos ösztönzése főurak, főpapok nemes versengése. — (Aki 50 katonát szerel fel, maga vezetheti a csatába) — Tiszti bandériumok felállítása. (Csak nemesekből állott) — Lovagi élet, lovagi torna és játékok. — (Nemes apród, lovaggáütés, ma vitézzéavatás). — Milyen hadsereg lehetett? — (Nagy, erős, harcos, vitéz). — Gyermekkorától kezdve katonás nevelésben részesült. Páros viadalok. Az első vitéz maga a király. Mindenki őt követi.

Milyen volt az ország területe Nagy Lajos idejében? — (Legnagyobb) — Mit mond a költő erről a korról? („Nagy volt hajdan a magyar...”) — Mivel érte el ezt a szép eredményt? — (Vitézségével, bátorságával, önfeláldozó hazaszeretetével). — A vitéz és erős hadseregnek köszönhette, hogy a lengyel nép is királya választotta.

Utóda Zsigmond király szervezte a telekkatonaságot. Minden

33 jobbágytelek után köteles a földesúr egy jól felszerelt katonát kiállítani. Zsigmond király idejében kezdték használni a puskaport is a háborúkban, ezért ő szervezte meg a tűzértséget. Zsigmond idejében már nagyon híres katona volt a magyar huszár.

d) *Zsoldos hadsereg, állandó zsoldos hadsereg.*

Hunyadi János lett Magyarország kormányzója. A fiatal királyok — Albert, Ulászló — gyengék voltak. Nem volt erős hadseregünk. A főurak, nemesek nem akartak harcolni. Pedig nagy, erős ellenség fenyegette hazánkat! — (A török). — De Isten nekünk adta Hunyadit.

Mit tudtok róla? — (Rövid beszámolás). — Igen sokszor a maga pénzéből fogadott katonákat, zsoldot fizetett. Ez volt a zsoldos hadsereg. Kiváló, világhírű hadvezér volt Hunyadi. Hűséges társával, Kapisztrán Jánossal toborzott össze kis, u. n. paraszti sereget. Hunyadi mint hadvezér, katonái mint vitézek és hősök, megverték a roppant török sereget. — (Nándorfehérvári diadal, déli harangszó, Dugovics Titusz, Kemény Simon példái.)

Fia Mátyás még tovább szervezte a magyar hadsereget. Vitéz harcosainak jórészt béke idején is fegyverben tartotta, állandóan gyakoroltak a puskákkal és ágyúkkal. Nagy fegyvergyakorlatokat tartottak, hogy a harcászatot jól begyakorolják. Ez volt a híres fekete sereg. Mátyás minden egyes katonája fekete posztóból készült katonai egyenruhát viselt.

A vezérek: Kinizsi és társai, a nagy katona király vezetésével olyan tiszteletel szereztek a magyar katonának, hogy távoli országokból jöttek hozzánk idegen hadseregek tisztjei, hogy haditudományt szerezzenek, harcászati gyakorlatokat, fogásokat sajátítsanak el a magyar tisztek és katonák táboraiban. Mátyás idejében egész Európában csak Magyarországon volt még állandó hadsereg.

Felírom a táblára: *Zsoldos hadsereg, állandó zsoldos hadsereg.*

e) *Mohácsi tragédia, várháborúk.*

Mátyás halála után meggyengült, egyre gyengült a magyar hadsereg. Fiatal, gyermektirályok, pártoskodó főurak nem törődnek a híres fekete sereggel. Feloszlott. Szétszéledtek Mátyás híres vitézei. Pártoskodás, egyenetlenkedés, széthúzás átka ült a nemzetben.

Lehet boldog, nagy, hatalmas az ilyen ország és annak népe? Mi lett ennek a következménye? — (Mohács és a 150 éves török uralom).

De még ebben a szomorú időben is akadtak magyar hősök, magyar vitézek, magyar daliák. Halálig védtek egy-egy várat, maroknyi büszke magyar sereg vert tönkre sokezres török csapatot. Néhány száz halálraszánt hős tartóztatott fel, veri széjjel gögös, lófarkas török sereget. Dobó István, Szondy György, Losonczy és Zrínyi példái azt mutatják minden magyar vitéznek: Legyetek ti is ilyenek, minket kövessetek! De figyelmeztetés is minden idegennek: Ne bánts a magyart!

f) Állandó rendes hadsereg.

Százötven éven át a török rabolt, harcolt az országban. Tehette, mert nem volt erőskezű király. Királyaink német származásúak voltak, nem fájt nekik országunk pusztulása. Sokszor saját királyai ellen harcolt a magyar nép és magyar katona. Bocskay, Bethlen és Rákóczi György szegény hajdúi, a köznemesekből és jobbágyokból lett híres magyar katonák itt is, ott is meg-megkergették, el-elűzték az osztrák császár vasas németjeit és a rabló török csordákat.

A bécsi, nikolsburgi és a linzi béke a magyar fegyverek erejét hirdetik, Budavár felszabadítása a magyar katona hősi tetteiről beszél. II. Rákóczi Ferenc, a nagyságos kuruc fejedelem hajduiból lett híres kuruc vitézei olyan sok és véres csatákban verték meg a büszke császári sereget, hogy e haditettek is minden szónál ékebben hirdetik a magyar katona haza- és szabadságszeretét.

A szatmári békekötés után III. Károly állandó hadsereget szervezett királyi paranccsal és császári rendelettel. A szegény magyar fiúkat erőszakkal kellett összefogdosni katonáknak. Etetés, itatás, hazug ígérgetések és kötéllal való fogdosás lett a magyar fiúk osztályrésze. Nem csoda, hiszen más országokba vitték őket 12—15 évig katonáskodásra idegen népek, idegen szokások, idegen nyelv és idegen érdekek szolgálatába.

De a katonás szellem, a hősi vitézség és bátorság még itt sem tudta magát megtagadni. Az idegen országokért és hatalmakért vívott harcokban is kiválók a magyar katonák bátorsága és katonai élete. Mária Terézia királynő magyar testőrségét egész Bécs bámulta. (Képszemlélet.)

A napoleoni háborúk idején a Pálffy és Nádasdy vezérlete alatt harcoló huszárok szereztek dicsőséget, hírnevet a magyar katona névnek. A nagy francia császár, Napoleon, így kiáltott fel bámulatában: „Ha magyar huszáraim lettek volna, meghódítottam volna az egész világot.”

g) Önkéntes honvédsereg.

Gyerekek, a magyar katona ilyen vitézül harcolt, így kitüntette magát az osztrák hadseregben is, amikor másért ontotta a véré. De 1848-ban nagyot fordult a világ kereke. Március 15 én kivivük szabadságunkat, még pedig vér nélkül.

De az osztrák császár és magyar király nagyon hamar megbánta, hogy a magyar nép szabadságban éljen öntudatos, szabad életet. Ránk uszította az oláhokat, szerbeket és horvátokat.

A magyar nép mindig szabadságszerető és törvényiszteleő nép volt. Nem engedett hát szabadságából aemmit. S azt kész volt fegyverrel megvédeni. De nem volt magyar hadsereg, nem volt fegyver.

Most megtörtént a nagy csoda. Kossuth, a lánglelkű szónok varázslatos, bűbajos szavára, amikor diadalmas, toborzó útján

önvédelmi harcra szólította fel a haza fiait, napok és hetek alatt hatalmas magyar sereg nőtt ki az ősi magyar földből. Mint a köllő zengte: „Csodálatos ifjú sereg, mely nem tudni hogyan támadt...”

Most nem kellett fogni, csábitani a magyar apákat, ifjakat. Most mutatta meg igazán a magyar nép, hogy az Úristen is katonának teremtette. A szabadságért, az ősi rögért, a szebb, szabad magyar jövőért öreg és fiatal, nagyapák és unokák indultak harcba. Minden férfi és nő szívét lángra lobbantotta a szabadság szikrája.

Megszenvedett a magyar hadsereg, lett neve a magyar katonának: *honvéd*. A kicsi magyar gyermek így faggatta apját: „*Kik voltak a honvédek, jó apám?*” A váci, isaszegi, nagysallói véres csatákat e hős honvédek haláltmegvető bátorságát és vitézségét az egész megbámulta s megtanulta becsülni és tisztelni a fiatal magyar honvédsereget.

Fellrom: Önkéntes honvédsereg.

h) Általános hadkötelezettség.

E dicső emlékü szabadságharcért az osztrák császár bitóval felelt. Sokan meghaltak, sokan börtönben sínylődtek, de a magyar honvéd a halálban is hős volt. Nem kért és nem fogadott el kegyelmet elnyomóitól.

Végre a nemzet és a király békejobbot nyújtott egymásnak 1867-ben. Ekkor törvénybe iktatták az általános hadkötelezettséget. Minden 21 éves ép testű magyar fiút besoroztak a közös (osztrák) hadseregbe, ahol német vezényszó mellett képezték ki őket.

De már volt külön honvédsereg is. Itt édes magyar nyelven tanultak a gyalogos, a huszár, a tüzér honvédek. Magyar nótára meneteltek a gyalogosok, magyar parancsra vágattak híres huszáraink — a vörös ördögök — és magyar vezényszóra dörögtek ágyúikat vitéz tüzereink. A sorozásra vidám nótával indultak a magyar fiúk és magyar katonadaltól volt hangoz az ország egy-egy nagy hadgyakorlat alkalmával. Büszke volt az, aki honvéd lehetett. 1914 ig olyan hatalmas, képzelt, vitéz honvédserege lett az országnak, amelyre büszke lehetett a nemzet és a király egyaránt.

1) Mikor tört ki a világháború? — Meddig tartott? Kikkel harcoltunk? Kinek az apja volt akkor katona? Igen, gyermekek, a magyar honvédcsapatok ekkor is megmutatták, hogy vitézek, bátrak, hogy szembenéznek száz veszéllyel és halállal. Doberdón, az Isonzó fölött, a bércei Kárpátok hegyei, Galícia harcmezői és annyi sok más csatater diadalai hirdették és hirdetik örökre a magyar katona erejét, tudását, hősi elszántságát, vitézségét. Szárazon, vizen és levegőben diadalról-diadalra haladt elő a drága magyar harci lobogó. Nincs egy nép még széles e világon, mely annyi hőst, oly sok vitézt mutathatna föl, mint a dicső magyar nemzet.

J) Trianon. — Ezért a világháború után 1920-ban Trianonban ellenségeink bosszúból és félelemből letörték a híres magyar honvédsereget, hogy ők, a bitörők nyugodtan élvezhessék az ezeréves magyar haza testéből elrabolt zsákmányt. Amíg Csonka-Magyarország csak 35 000 főnyi sereget tarthatott, addig köröskörül ellenségeink állig felfegyverzett milliós hadsereggel őrizni akarták örök időkre a koncot.

De Isten másképp ítélte. A magyar nép szétlőtte Trianon rabláncainak egy részét. Megelégette 18 éves megaláztatását. Újra fegyverkezett. Szervezte régi híres honvédsereget. Megint ismétlődött a 48-as csoda. Alig 8 hónap alatt olyan hadseregünk lett, olyan tökéletes hadi felszereléssel, hogy a vitéz magyar honvéd lelkes elszántsággal vette vissza 1938 őszén a Felvidék magyarlakta területét, 1939 tavaszán pedig az ősi országrészt: Kárpátalját.

Ellenségeink gúnyosan hirdették: nincs feltámadás Trianon sirjából. A magyar nép, a magyar katona csak a múlt emléke. Csalódtak. A Munkács városát orvul megtámadó, páncélgépkocsikkal felszerelt gyáva cseh zászlóalj rohamát néhány hős magyar tiszt és honvéd állítja meg és veri vissza.

Néhány héttel ezután Ungvár városát és több magyar békés községet bombáztak a félrevezetett tót repülők. De itt is, mint Munkácsnál, rajtavesztettek. A fiatal magyar repülők percek alatt levegőbe szálltak és ott mint haragos, büszke turulmadarak, egymásután csaptak rá az ellenséges gépekre. Légelhárító ágyúink tűzével közösen 23 repülőgépet lőttek le, intő és figyelmeztető jelül pedig az ügylő repülőteret felrobbantva, a z ellenséges gépet bombáztak le, hogy eszükbe se jusson többé a szabad magyar égbolt felé reptelni vércse vijjongásukkal ártó, gonosz szándékkal.

E hír szárnyrakelt, bejárta az egész világot. Újra régi fényben ragyog a honvéd neve, újra régi a dicső, a vitéz honvédsereg. Van már fegyverünk, ágyunk, harcikocsink, repülőgépünk s ami e holt anyagot félelemessé teszi: dicső elődeinkhez méltó, vitéz seregünk. Ismét belekiáltjuk a világba: *Ne bántsd a magyart!*

Befejezés.
Begyakorlás, elmélyítés: A táblára felírt vezérszavak alapján.

Gyerekek! Szabad már minden magyar testvérünk? Vissza foglaltuk már mindenütt az 1000 éves szent határokat? — Nem. — Mely területek vannak még megszállás alatt és kik tartják azt még megszállva? Így marad ez örökre? Mire van szüksége a hazának? (Vitéz katonákra, magyar honvédre, milliós hadseregre, fegyverre, ágyúra, harcikocsira, repülőgépre.) A gyermek hogyan veheti ki részét? Csak tanulnia és dolgoznia kell? Az igazi református gyermek naponként imádkozik ezért! A jó gyermek igyekszik mindenkor keresztyéni módon élni és úgy előkészülni, hogy bármely pillanatban kész legyen meghalni a harmadik nagy és dicsőséges honfoglalásra!

Ez a tanítás, mivel egy kicsit hosszadalmas, két óra keretében is letárgyalható.

Közli: Kovács Lajos.

Gyakorlati tanácsok.

Május 20-ig elintézendők.

Beiratás és pótbeiratás időpontját az iskola helyi hatósága közli a előjárósággal (városokban a polgármesterrel).

A 67.800/1937. számú VKM. rendelet idevonatkozó része :

„A rendes és pótbeiratás időpontját az iskola helyi hatósága (gondnokság, iskolaszék) állapítja meg s köteles erről a község előjáróságát legkésőbb minden év május hó 20. napjáig értesíteni.”

Május 22-ig, illetőleg 23-ig elintézendők.

Évzáró vizsgálatok idejére és rendjére vonatkozó javaslatát a községi iskolaszék jóváhagyás végett beterjeszti a kir. tanfelügyelőhöz.

A 44.246/1902 számú VKM. rendelettel kiadott Utasítás 119. §-a a) pontjának idevonatkozó része :

„Az iskolaszék ezen javaslatot jóváhagyás végett a vizsgálatok határ-ideje előtt két héttel a kir. tanfelügyelőhöz beterjeszti.”

Május utolsó vasárnapján.

Hősök emlékűnnepe. A tanulók az ünnepélyre a megelőző utolsó tanítási órák egyikén megfelelő módon előkészülnek, tanítóik vezetése mellett a saját egyházuk által rendezett istentiszteleten résztvesznek és vagy a felnőttek ünnepélyén, vagy az iskola külön ünnepélyén teljes számban megjelennek.

2.519/1925. számú M. E. rendelet idevonatkozó részei és az 1.613/1925. e.ln. számú VKM. rendelet.

Május 31-ig elintézendők

Anyák Napja ünnepélyt tart minden iskola a hó egyik vasárnapján délután, esetleg az évzáró ünnepélyel kapcsolatban.

A 920—05—128/1930. számú VKM. rendelet 6—8. bekezdése :

„Elrendelem tehát, hogy az „Anyák Napja” ünnepély a folyó tanévtől kezdve minden év május havának egyik vasárnapján délután az összes állami, községi, társulati, izraelita, magán és érdekeltségi elemi népiskolákban a fent érintett rendeletemben foglaltak figyelembevételével megtartassék.

Nincs azonban észrevételem az ellen, hogy egyes iskolák a szóbanlevő ünnepélyt az évzáró ünnepélyel kapcsolatban rendezzék, ha ezt a helyi körülmények kívánatossá teszik. Csak arra helyezek súlyt, hogy az ünnepély vasárnap vagy ünnepnap délutánján tartassék, hogy azon az érdeklődő lakosság minél nagyobb számban résztvehesen.

A hitfelekezeti elemi népiskolák hasonló ünnepélyének elrendelésére az illetékes egyházi főhatóságokat egyidejűleg felkértem.”

Kisegítő iskolába utalandó tanulókat az állami iskola igazgatója osztálylátogatása alkalmával feltűnés nélkül megfigyeli s ha azokat a kisegítő iskolába való áttelepítésre alkalmasnak találja, intézkedik, hogy azokat az áttelepítő bizottság kellő időben pedagógiai és orvosi szempontokból újból vizsgálat alá vehesse.

Az 52.229/1932. számú VKM. rendelet idevonatkozó része :

„Május hónap folyamán az illetékes elemi népiskola igazgatója osztálylátogatás alkalmával szintén megfigyeli a kijelölt gyermekeket, megvizsgálja a tudásukat s ha emiatt a kisegítő iskolába való áttelepítésre alkalmasnak találja, intézkedik, hogy azokat az áttelepítő bizottság kellő időben pedagógiai és orvosi szempontokból újból vizsgálat alá vehesse.”

Nyugalombahelyezés iránti kérelmét a tanító szabályszerűen (az idézett rendelethelyben felsorolt okmányokkal) felszerelve felterjeszti a kir. tanfelügyelőhöz. (Hitfelekezeti tanító felettes egyházi hatósága útján)

A 95.000/1924. IX számú VKM rendelet VI. részének A) pontja:

„Az alkalmazott kérésére történő nyugalombahelyezés (végkielégítéssel való elbocsátás) rendszerint a 60 éves életkor, vagy a beszámítható javadal-mazással egyenlő összegű nyugdíjra igényt adó szolgálati idő alapján történik s mindenkor szeptember hó 1-től kezdődő hatállyal rendeltetik el.

A nyugalombahelyezésre vonatkozó kérvényhez a következő okmányokat kell mellékelni:

a) születési anyakönyvi kivonatot, nős és családos alkalmazottaknál ezenfelül még a házassági és a családtagok születési anyakönyvi kivonátát, vagy az ezeket pótló családi értesítőt;

b) a képzettséget igazoló okmányt.

c) a működési bizonyítványt vagy bizonyítványokat;

d) minden állomáshelyről, ahol az alkalmazott szolgálatot teljesített, az ottani alkalmaztatására vonatkozó választási jegyzőkönyv hiteles kivonátát (meghívó levelet), továbbá az állásába történt megerősítéséről szóló okmányt, s amennyiben állami tanintézetben is teljesített szolgálatot, a kinevezési okmányt;

e) az alkalmazott által tényleges szolgálatában legutoljára élvezett összes illetményeinek igazolására szolgáló és azokat részletesen (fizetés, lakáspénz, családi pótlék stb.) feltüntető okmányt (szabályszerűen jóváhagyott díjlevelet), annak jelzésével, hogy amennyiben az érdekelt állományt élvezett: ezt milyen összegben, hol vette fel;

f) a magyar állampolgárság igazolására szolgáló okmányt;

g) azon alkalmazottaknál, akik a háborúban tényleges katonai szolgálatot teljesítettek és ennek alapján hadiév hozzászámítására tarthatnak igényt, ezt a katonai szolgálatot a fennálló szabályoknak (5300—1922. M. E. sz. ren-delet) megfelelő igazoló iratot;

h) a nyugdíjárulék befizetését igazoló könyvecskét (ez csak azokra az alkalmazottakra vonatkozik, kik a megszűnt orsz. tanítói nyugdíjintézet tagjai voltak. Amennyiben ez nem állana rendelkezésre, úgy jelzendő a nyugdíj-intézetbe való felvételre vonatkozó rendelet száma);

i) elmebeteg vagy más okból gondnokság alatt álló alkalmazottaknál — fenti iratokon kívül — a gondnok kirendelésére vonatkozó hatósági vég-határozat;

j) abban az esetben, ha az alkalmazott se 60-ik életévét, se a teljes szolgálati időt nem töltötte be, a szolgálatképtelenség mérvét — ideiglenes vagy végleges voltát, a kórtünetet, valamint a gyógyulásnak előrelátható idő-tartamát részletesen feltüntető közhatósági orvosi bizonyítványt, végül

k) abban az esetben, ha az alkalmazott hozzátartozói után családi pótlékra is igényt tarthat, az ezen igény igazolására szolgáló helyhatósági bizonyítványt.

A c) alatt említett működési bizonyítványokon az iskola felettes ható-ságának fel kell tüntetni az érdekelt alkalmazásának (szolgálatának) minőségét és a különféle szolgálatok pontos időtartamát év, hó és nap szerint, valamint azt is, hogy az alkalmazott a kérdéses helyen végleges vagy ideiglenes minő-ségben volt-e alkalmazva, megüresedett álláson működött (működik-e) vagy beteg, illetve szabadságot vagy más okból távollevő kártársát (kit) helyette-sítette (helyettesíti-e)? Az igazgatónál fel kell tüntetni azt is, hogy mely idő-ponttól (év, hó, nap) volt megbizva és hogy e megbizás: állandó-e, vagy bizonyos időre (mely időre) szól? E bizonyítványokban minden egyes álló-máshelyre nézve azt is igazolni kell, hogy az alkalmazott ott egy évnél hosz-sabb szabadságot élvezett e, illetőleg egy évet meghaladó időt töltött-e el szolgálat nélkül és ha igen, mily címen, mely időtől meddig, továbbá indítat-tott-e ott ellene fegyelmi eljárás és ha igen, mily eredménnyel végződött.”

A fenti okmányokon kívül mindazok a ref. tanítók, akik hadipótdíjat élveznek, ennek igazolásául mellékeljék az ezt elismerő jegyzőkönyvi ki-vonatot is.

Közli: Kovács Lajos.

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor, ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. A Synoptikus evangéliumokról szóló Kálvin-Kommentár II. kötete. Ára 6.— P. — Kapható még: Kommentár a Synoptikusokhoz, I. kötet. II. kiadás, ára 6·50 P. Előkészületben a III. kötet. (6.— P.)

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

W. Lüthi—Nagy István: Az eljövendő egyház. (Dániel próféta igehirdetése.) 2.— P.

Horváth Jenő: Az egyház világmissziója.

„Élő Könyvek” 30. sz. —.40 P.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása 170 oldal. Ára 6.— P.

IKE-jelvény, három színben zománcozva, az IKE-központ hivatalos kiadványa (csak 10-nél több példány rendelhető), ára darabonként —50 P.

IKE-tagkönyv, kedvezményes utazásokon is használható; a központ hivatalos kiadványa (csak 20-nál több példány rendelhető), ára darabonként —10 P.

Dr. Sebestyén Jenő: Mi a jegyesség?

ára 10 fillér.

Dr. Kiss Ferenc: Hogyan készüljünk a házasságra? ára 10 fillér.

Zengjen Hálaének. IX-ik, legújabb kiadás, ára 40 fillér.

A mi dalaink. VI-ik, legújabb kiadás, ára 60 fillér.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára 20 fillér.

Debreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazából.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Mikos Lajos: Leányélet és Leányarcok a Bibliában. A leánymunka kitűnő segédkönyvei, áruk: 1.50 és 2.80 P.

Ecsegy Aladán: Örvendeztetek! 30 előadásra alkalmas darab, ára 5.— P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), valamint a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés és a „Studium“ kiadványai eredeti bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondasos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Az ország egyetlen református politikai napilapja a

„TISZÁNTÚL“

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Ferenc József-út 49. Főszerkesztő: Uray Sándor. Felelős szerkesztő: Kovács József. — Előfizetési árak: Egy óra 2.40 Pengő, negyedévre 7.20 Pengő.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos